

MEHANIZMI PROCENE KVALITETA U VISOKOM OBRAZOVANJU U POSTUPKU INTERNE I EKSTERNE EVALUACIJE - ULOGA RECENZENATA

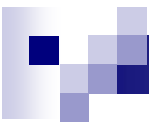
Prof. dr Dušica Pavlović

Univerzitet u Nišu, KAPK R. Srbija

- **Европски стандарди и упутства (QMS, TQE, ECA, ENQA, EQAR)**

- Берлин, 2003 прва иницијатива
- Стандарди за осигурање квалитета прихваћени су на конференцији у Бергену 2005
- Земље потписнице треба да развију одређене процедуре и успоставе систем којим се постиже, проверава, одржава и унапређује квалитет

Легистратура као предуслов за остваривање стратегије QA у високом образовању

Закон о високом образовању донет 2005.

Комисија за
акредитацију и
проверу
квалитета

Национални
савет за
високо
образовање

Стандарди и препоруке
Службени гласник РС, бр 76/05

Стандарди за акредитацију установа и студијских програма
Стандарди за самовредновање и оцењивање квалитета установа
Стандарди за спољашњу проверу квалитета установа

Акредитација и спољашња провера квалитета

Стандарди за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа

- **Стандард 1: Стратегија обезбеђења квалитета**
- **Стандард 2: Стандарди и поступци за обезбеђење квалитета**
- **Стандард 3: Систем обезбеђења квалитета**
- **Стандард 4: Квалитет студијског програма**
- **Стандард 5: Квалитет наставног процеса**
- **Стандард 6: Квалитет научноистраживачког, уметничког и стручног рада**
- **Стандард 7: Квалитет наставника и сарадника**
- **Стандард 8: Квалитет студената**
- **Стандард 9: Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса**
- **Стандард 10: Квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке**
- **Стандард 11: Квалитет простора и опреме**
- **Стандард 12: Финансирање**
- **Стандард 13: Улога студената у самовредновању и провери квалитета**
- **Стандард 14: Систематско праћење и периодична провера квалитета**

Стандарди за спољашњу проверу квалитета високошколских установа

**Стандард 1: Коришћење резултата самовредновања
високошколске установе**

Стандард 2: Метод спољашње провере квалитета

Стандард 3: Области спољашње провере квалитета

Стандард 4: Резултат спољашње провере квалитета

**Стандард 5: Организација и учесници спољашње провере
квалитета**

**Стандард 6. Поступак спољашње провере квалитета мора да
испуни сврху**

Стандард 7. Извештавање

Стандард 8. Периодичност провере

**Стандард 9. Унапређење поступка спољашње провере
квалитета**

Стандард 5: Организација и учесници поступка спољашње провере квалитета

Спољашња провера квалитета мора бити организована на начин који обезбеђује унапређење квалитета високошколских установа. Учесници у поступку спољашње провере квалитета морају имати јасно одређену надлежност и одговорност.

Препоруке за спровођење стандарда 5:

Учесници у поступку спољашње провере квалитета су:

- Високошколска установа, њено руководство, наставно и ненаставно особље
- Комисија
- Рецензенти
- Национални савет

Комисија обезбеђује обуку ради усавршавања својих чланова и рецензената. Посебна пажња се посвећује избору рецензената.

Спољашња провера квалитета обухвата следеће активности:

1. Интерна евалуација, коју обавља сама ВШУ (подноси Извештај о самовредновању);
2. Рецензенти оцењују Извештај о самовредновању и подnose извештај КАПК
3. Посета ВШУ - обавља поткомисија КАПК ;
4. Усвајање извештаја о екстерној евалуацији од стране КАПК, који се доставља Националном савету, министру и ВШУ
5. Национални савет утврђује оцену испуњености обавеза самосталне високошколске установе у вези са квалитетом, на основу извештаја КАПК
6. Публиковање резултата о обављеној спољашњој провери квалитета

Законом прописани услови

Обезбеђивање квалитета високошколске установе (Члан 15.) Самовредновање (Члан 17.)

Стандард 2: Метод спољашње провере квалитета

Спољашња провера квалитета заснива се на провери испуњености утврђених и објављених стандарда квалитета високошколске установе и њених програма

Препоруке за спровођење стандарда 2:

Квалитет рада високошколске установе и квалитет програма утврђује се:

- 1) провером поступка и резултата самовредновања високошколске установе
- 2) непосредним увидом у стање високошколске установе и њене програме.

Стандард 3: Области спољашње провере квалитета

Спољашња провера квалитета обухвата проверу испуњености стандарда квалитета у унапред дефинисаним областима.

Препоруке за спровођење стандарда 3:

Спољашња провера квалитета обавља се у областима:

настава,
наставно особље,
истраживање,
оцењивање студената,
уџбеници и литература,
библиотека и информациони ресурси,
простор и опрема,
ненаставно особље,
процес управљања,
јавност рада.

Циљ екстерне евалуације (ЕНЕА):

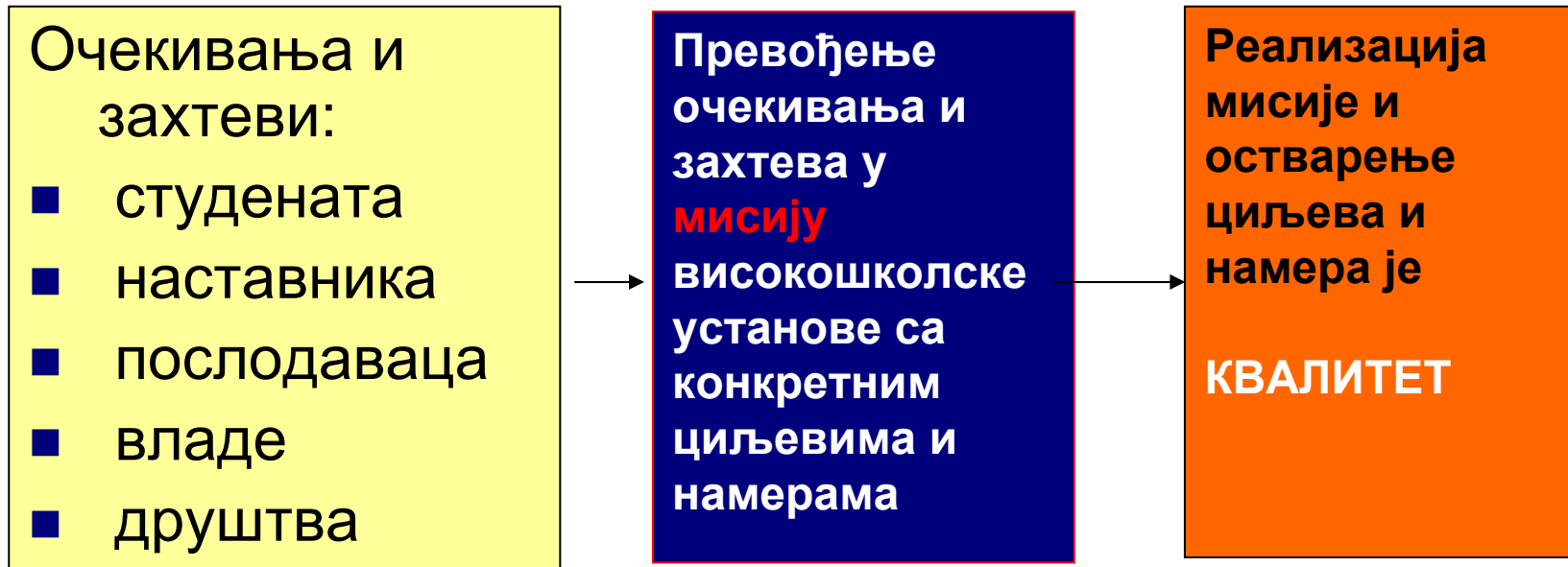
- ***Циљ евалуације је да утврди у којој мери високошколске институције остварују своју мисију у смислу пружања образовања, као и да обезбеди адекватан ниво квалитета студијских програма који се студентима нуде, омогућавајући студентима да постигну сопствене образовне циљеве;***
- ***Најважнији део евалуације јесте да очува и унапреди квалитет високошколских институција. Резултати евалуације су значајна основа акредитационој комисији у поновној акредитацији***

На која питања рецензенти и КАПК треба да одговоре:

- Мисија и Визија: шта ВШУ ради и жели да ради?
- Програм имплементације: на који начин ВШУ то ради?
- Процес евалуације: на који начин ВШУ потврђује да ради то што треба да ради?
- Стратешко планирање: на који начин ВШУ планира да се мења у циљу побољшања сопственог рада/функционисања?

КВАЛИТЕТ КАО МЕРА ПРИЛАГОЂАВАЊА ЦИЉУ

Samovrednovanje (SWOT analiza)

Svaki standard u Izveštaju o samovrednovanju je од стране ВШУ procenjivan korišćenjem SWOT analize

- **SWOT** analiza je sredstvo procene snaga institucija i uključuje analizu 4 komponente – plan za poboljšane sledeceg:
  1. **S**trengths (Snage) – pozitivne karakteristike institucije
  2. **W**eaknesses (Slabosti) – negativne karakteristike institucije
  3. **O**pportunities (Mogućnosti) – spoljašnji faktori koji pozitivno mogu da utiču na aktivnosti institucije
  4. **T**hreats (Pretnje) – spoljašnji faktori koji negativno mogu da utiču na aktivnosti institucije

AKCIONI PLAN **UNAPREDJENJE KVALITETA**

Извештај о резултатима и поступку самовредновања

Извештај о резултатима и поступку самовредновања, који рецензент подноси КАПК треба да буде структуриран у складу са стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа (стандарди 1-14).

Потребно је да у извештају у оквиру сваког стандарда рецензент посебно обради, користећи документацију и прилоге установе, следеће:

- опис тренутне ситуације;
- анализа и процена тренутне ситуације с обзиром на претходно дефинисане циљеве, захтеве и очекивања;
- анализа слабости и повољних елемената;
- предлог мера и активности за унапређење квалитета високошколске установе

Сваки рецензент анализира документацију коју је доставила високошколска установа и оцењује:

Испуњеност стандарда рецензент процењује на основу анализе описа, извештаја, табела и прилога које је уз Извештај о самовредновању доставила ВШУ

О извршеној анализи рецензент подноси комисији **извештај**, који садржи оцену испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе и предлог мера за отклањање уочених слабости.

Извештај треба да буде написан јасно и прецизно, на 8 до 10 страна (минимум 5000 речи), а треба да обухвати:

- **опис тренутне ситуације с обзиром на претходно дефинисане циљеве, захтеве и очекивања**
- **предлог мера и активности за унапређење квалитета ВШУ као целине**

Стратегија обезбеђења квалитета

Високошколска установа има јасно формулисану стратешку оријентацију која је наведена у изјави о мисији установе. Изјава о мисији садржи циљеве у едукацији и науци

Рецензент у извештај констатује:

- Како стратегија позиционира ВШУ у њеном, академском, социјалном и економском окружењу
- да ли је високошколска установа приложила акциони план за спровођење стратегије
- да ли високошколска установа располаже ресурсима којима би се подржало спровођење циљева у дугорочном периоду

Стандарди и поступци за обезбеђење квалитета и Систем обезбеђења квалитета

Рецензент утврђује:

- **да ли постоји формално успостављено тело (комисија, одбор, центар) са конкретном одговорношћу за унутрашње осигурање квалитета у високошколској установи.**
- **да ли установа спроводи контролу поређењем планираних и остварених циљева.**
- **посебно анализира и пореди резултате високошколске установе са њеним резултатима у претходном периоду и са резултатима сличних високошколских установа у земљи и свету.**

Исходи учења

- До 2010. сви модули и програми у ВШУ у ЕУ морају бити написани у смислу исхода учења.
- “Исходи учења су битан елемент транспарентности у системима високог образовања и квалификацијама” Болоњска радна група (децембар 2004).

Квалитет студијског програма и квалитет наставног процеса

Рецензент анализира и оцењује:

- циљеве студијског програма и њихову усклађеност **са исходима учења;**
- избор метода наставе и учења којима се постиже савладавање исхода учења;
- систем оцењивања заснован на мерењу исхода учења;
- усаглашеност ЕСПБ оптерећења са активностима учења потребним за достизање очекиваних исхода учења;
- поступке праћења квалитета студијских програма;
- повратне информације из праксе о свршеним студентима и њиховим компетенцијама;
- компетентност наставника и сарадника;

Болоњски процес

“Ако Болоњски процес треба...да испуни очекивања студената, **све земље треба да користе исходе учења за сопствене оквире квалификација, системе за трансфер и акумулацију кредита, саплементе дипломе, препознавање претходног учења и осигурање квалитета.** То је предуслов за постизање многих циљева болоњског процеса до 2010.”

Bologna Process
Stocktaking
London 2007

Интернационална препознатљивост и мобилност

- *“Исходи учења су од значаја за препознавање, пошто се основа за процедуре препознавања помера са квантитативних критеријума (дужина и тип студија), на постигнуте исходе и стечене компетенције. Питање студенти више није **“Шта си радио да би стекао диплому?”** већ **“Шта можеш да радиш сада када си дипломирао?”** Овај се приступ у великој мери одражава на тржиште рада зато што узима у обзир и континуирану едукацију, нетрадиционално учење и друге облике неформалног образовања.”*

Савет Европе, 2002

Табела мапирања

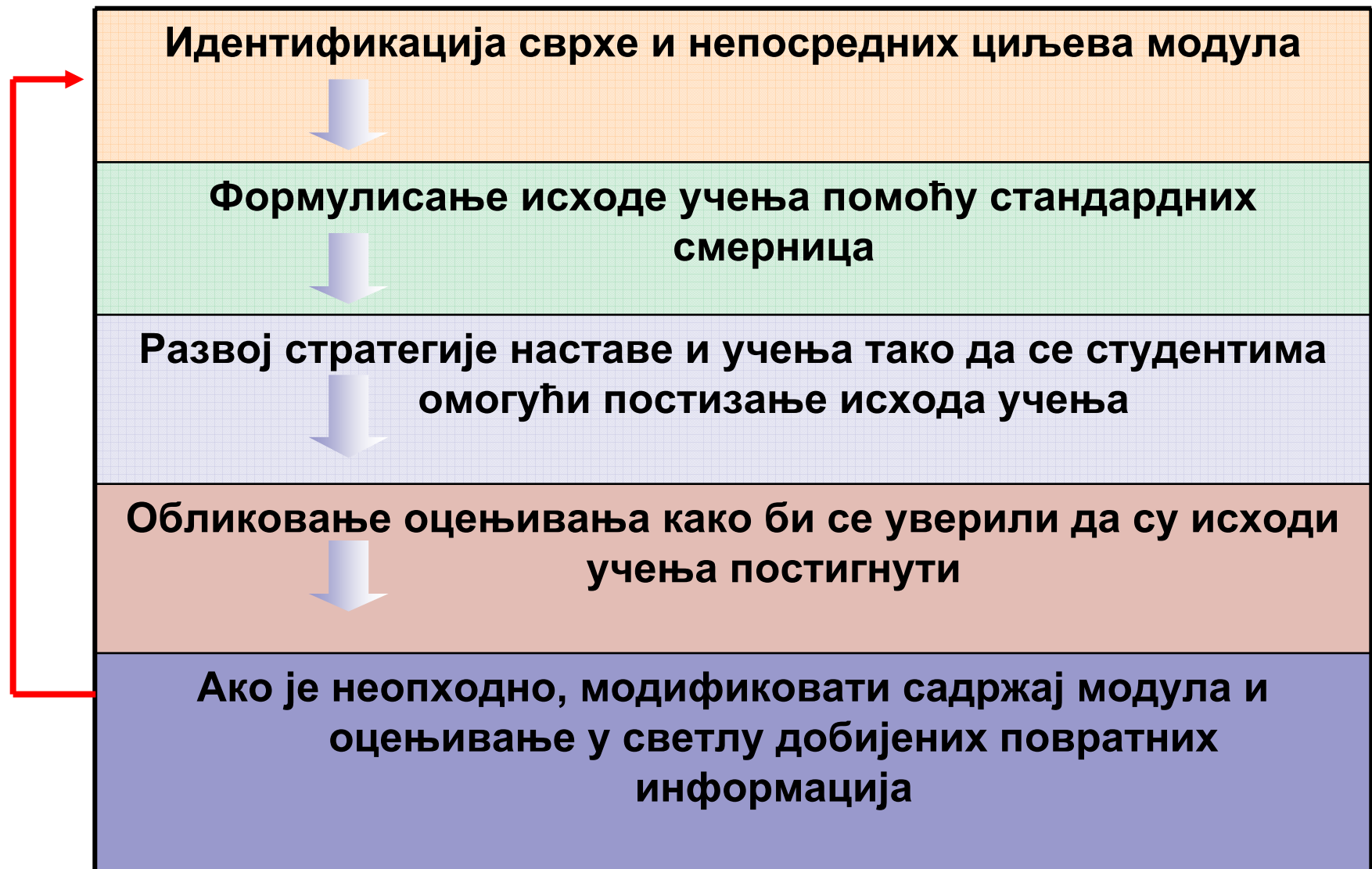
Установа прилаже табелу мапирања предмета као помоћ за стицање увида у то како су програмски исходи учења покривени у оквиру обавезних предмета који су дефинисани програмом.

- исходи програма
- дескриптори модула са јасно формулисаним исходима учења
- мапирање исхода учења програма који се могу наћи у исходима учења модула

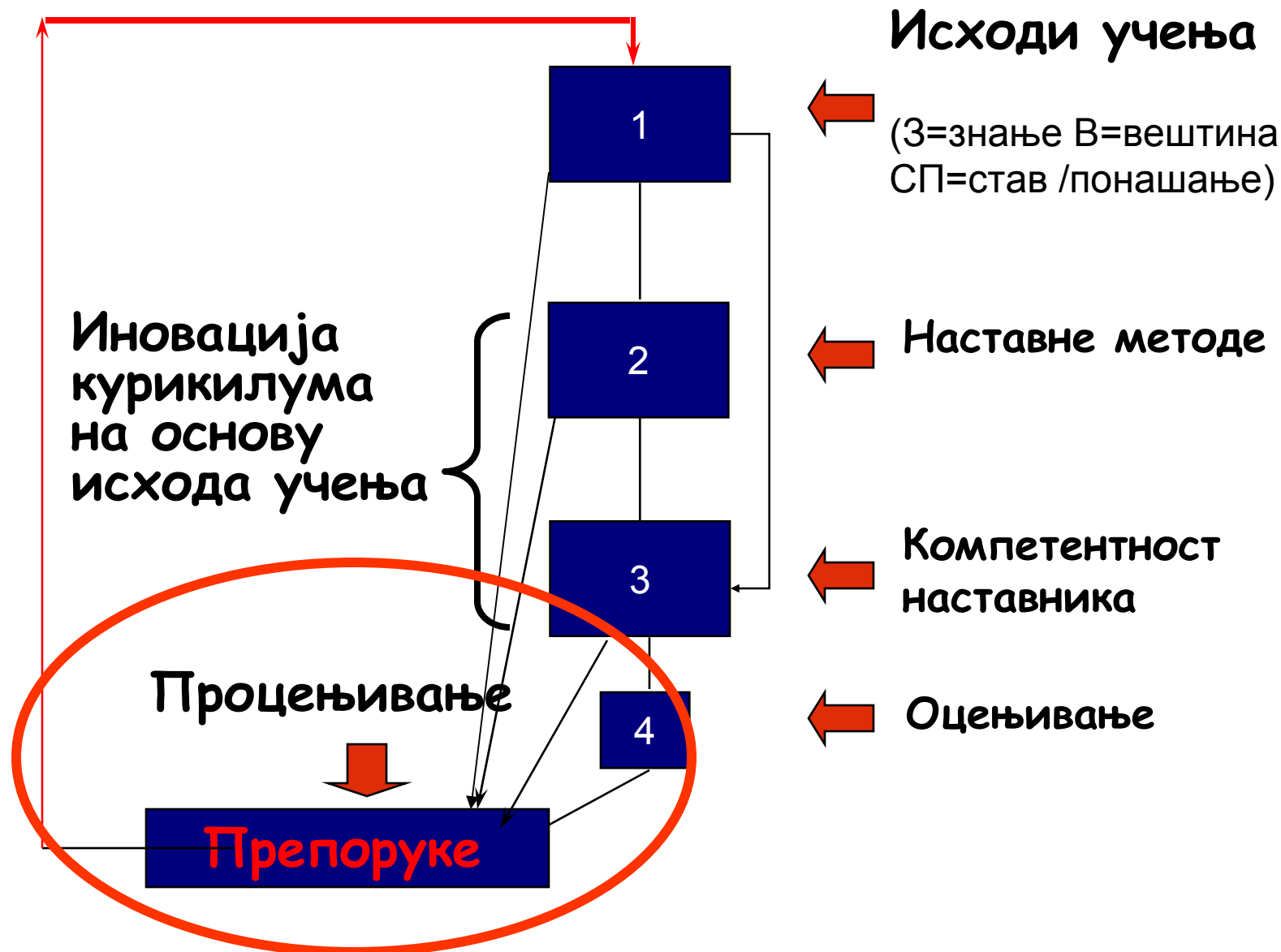
	Ishod prog. 1	Ishod prog. 2	Ishod prog. 3	Ishod prog. 4	itd.
Modul 1		✓			
Modul 2	✓				
Modul 3			✓		
Modul 4				✓	
Modul 5	✓				
Modul 6		✓		✓	

Редослед поступака при увођењу модула (предмета) и његовој евалуацији према исходима учења

Исходи учења наставне методе и оцењивање

Индикатори евалуације студијских програма

(Пореде се остварени резултате високошколске установе са њеним резултатима у претходном периоду)

- стопа одустајања студената од даљег студирања
- проценат дипломираних студената у односу на број уписаних
- просечно трајање студија
- мишљење дипломираних студената о квалитету студијског програма и постигнутим исходима учења
- задовољство послодаваца стеченим квалификацијама дипломаца
- постигнућа дипломаца у каснијем професионалном развоју

Квалитет научноистраживачког, уметничког и стручног рада (индикатори)

- однос броја SCI, тј. SSCI-индексираних радова у односу на укупан број наставника и сарадника на високошколској установи
- однос наставника и сарадника укључених у пројекте у односу на укупан број наставника и сарадника на високошколској установи
- однос броја ментора у односу на укупан број наставника на високошколској установи.
- капитална опрема у власништву установе која се користи за научноистраживачки, уметнички и стручни рад
- интегрисаност истраживачких метода и резултата истраживања у наставне програме

Квалитет наставника и сарадника

Институција мора осигурати да наставу врши квалифициран и компетентан наставни кадар

Проценјује се:

- **општа компетентност наставника имајући у виду референце и предмете које предају**
- **вредновање педагошких и истраживачких способности од наставника и сарадника од стране студената**
- **план и активности развоја универзитетског кадра – да ли установа пружа могућности за професионални развој кадра**
- **даје се анализа потреба наставног кадра**

Квалитет студената (индикатори)

Процењује се :

- однос броја наставника/број студената
- пролазност студената по предметима, програмима и годинама
- усклађеност метода оцењивања са исходима студијског програма
- инфраструктура за студенте (простор за рекреацију, клуб, студентска служба, библиотека, консултације и др.)
- студентске процене студијских програма: да ли се резултати користе у повећању квалитета наставе
- процедура пријема студената
- да ли су студенти „компетентни, активни и конструктивни партнери“ (Прашки коминике 2009) у телима која доносе одлуке

Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса (индикатори)

- покривеност предмета уџбеницима и училима;
- структура и обим библиотечког фонда;
- постојање информатичких ресурса (рачунара, софтвера, интернета, електронских облика часописа);
- број и стручна спрема запослених у библиотеци и другим релевантним службама;
- адекватност услова за рад (простор, радно време).

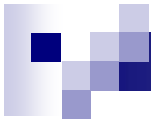

Квалитет простора и опреме

- усклађеност просторних капацитета са укупним бројем студената (однос укупног простора и броја студената)
- адекватност техничке, лабораторијске и остале опреме;
- усклађеност капацитета опреме са бројем студената;
- рачунарске учионице

Финансирање

- извори финансирања;
- дугорочно обезбеђење финансијских средстава за наставу, научноистраживачки, уметнички и стручан рад;
- финансијско планирање и одлучивање;
- јавност начина употребе финансијских средстава
- финансијска стабилност и ликвидност у дужем временском периоду

Улога студената у самовредновању и провери квалитета

Процењује се учешће студената у:

- органима ВШУ
- телима за обезбеђење квалитета;
- самовредновању;
- евалуацији установе, студијских програма, наставе

Рецензент треба да закључи да ли се учешће и активности студената у осигурању квалитета установе, студијских програма и наставе, могу сматрати процесом који почива на отвореној, искреној и конструктивној критици, у циљу промена на боље.

ПРАВИЛНИК О ИЗМЕНИ ПРАВИЛНИКА О СТАНДАРДИМА И ПОСТУПКУ ЗА СПОЉАШЊУ ПРОВЕРУ КВАЛИТЕТА ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Национални савет за високо образовање на својој седници одржаној 15. јануара 2010 године, донео је Правилник.....

- Ради утврђивања чињеница од значаја за оцену испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе, Комисија образује поткомисију у чијем саставу су најмање два члана из образовно-научног, односно образовно-уметничког поља у оквиру кога установа обавља делатност и један студент са листе студената које именује Студентска конференција универзитета у складу са својим општим актима
- Студент у поткомисији нема права одлучивања

Извештај поткомисије о спољашњој провери квалитета ВШУ

- Поткомисија КАПК саставља извештај на основу посете ВШУ и на основу Извештај о резултатима и поступку самовредновања, који су рецензенти поднели КАПК
- Евалуациони извештај поткомисије структуриран је на исти начин као извештај о самовредновању. Састоји се из резимеа за сваки предмет евалуације, од изјава и процена, као и препорука, јасно и засебно наведених
- Извештај о спољашњој провери квалитета ВШУ, треба да садржи око 20 страница, потписују га сви чланови поткомисије (могу се дати и различита мишљења). Извештај се презентује члановима КАПК и усваја у форми која се доставља Националном савету, министру и ВШУ
- Резиме извештаја (до 3 стране) представља основу за публикување

Резиме извештаја поткомисије обухвата ставове о:

- статусу развоја евалуиране институције;
- најважнијим резултатима за свако поље евалуације с обзиром на добре стране, слабости и развојне потенцијале (предмети институционалне евалуације);
- општем утиску и карактеристичним елементима евалуиране институције;
- процени развоја ВШУ у будућности.

Стратешка питања

I Свеобухватност

Да ли систем QA покрива све
области деловања ВШУ
и све активности?

II Ефикасност

Да ли на основу резултата
евалуације систем QA предлага
мере и активности за
унапређење квалитета ВШУ?

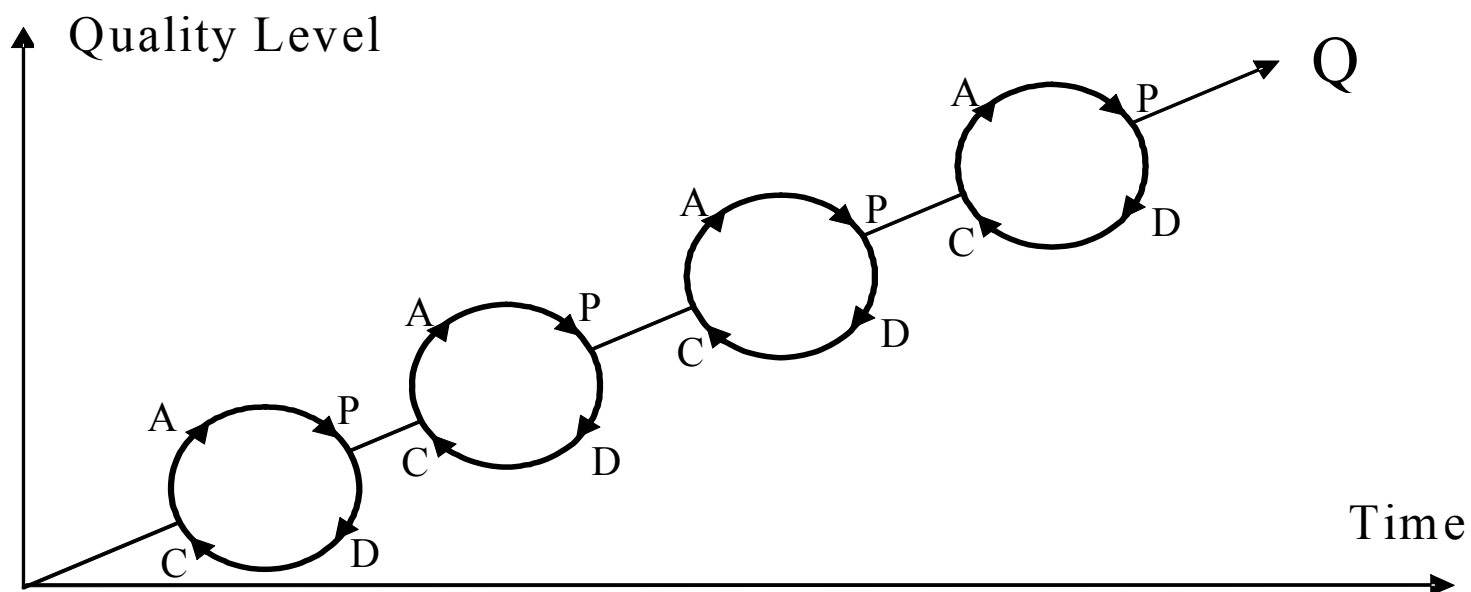
III Јавност

Како су информације о QA
доступне наставницима
и студентима?

Унапређење квалитета на нивоу ВШУ

Корекције (предузимање мера за унапређење квалитета)

Унапређење квалитета

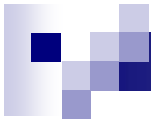
Сваки следећи циклус мора бити квалитетнији

У покушају да се унапреди квалитет, врло је лако сложити се са оним што је једном рекао Scott L. Elton:

- „Оцењивање квалитета мора се окренути са нагласка на одговорности за прошло извршење на аспекте извршења у будућности, а мора се наћи начин да се стратешки утиче на побољшање квалитета“ (Elton, 1994, p. 98).

- ❖ Посетите сајт КАПК:
<http://www.kapk.org>
- ❖ Пошаљите е-mail техничкој служби
КАПК:
akreditacija@mpn.gov.rs